

Міністерство освіти і науки України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра реклами та зв'язків з громадськістю

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

2015 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДЕРЖАВНА ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА

напрямок підготовки 6.020102 Книгознавство.Бібліотекознавство.Бібліографія

Гуманітарний інститут

2015-2016 рік

Робоча програма «Державна інформаційна політика» для студентів за напрямом підготовки 6.020102 «Книгознавство.Бібліотекознавство.Бібліографія» галузі знань 0303 «Журналістика та інформація»

2015 року- 30 с.

Розробник: Піскорська Галина Андріївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри реклами та зв'язків з громадськістю

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри реклами та зв'язків з громадськістю

Протокол від "27" серпня 2015 року № 1

Завідувач кафедри реклами та зв'язків з громадськістю

(підпис) (Горбенко Г. В.)
(прізвище та ініціали)

Години відповідають робочому навчальному плану

Структура програми типова

Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи

(підпис) (О.В. Єременко)
(прізвище та ініціали)

Схвалено Вченою радою Гуманітарного інституту

Протокол від "9" вересня 2015 року № 1

Вчений секретар (Г.Л.Видайчук)
(підпис) (прізвище та ініціали)

©КУБГ, 2015 рік

©Піскорська Г. А., 2015 рік

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Структура програми навчальної дисципліни	6
I. Опис предмета навчальної дисципліни	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни	7
III. Програма	8
Змістовий модуль 1.	8
Змістовий модуль 2.	10
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Державна інформаційна політика»	13
V. Плани семінарських занять	14
VI. Завдання для самостійної роботи	20
VII. Система поточного та підсумкового контролю	22
VIII. Методи навчання	24
IX. Методичне забезпечення курсу	24
X. Питання до екзамену	25
XI. Рекомендована література	27

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни " Державна інформаційна політика " є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою реклами та зв'язків з громадськістю на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності «Книгознавство.Бібліотекознавство.Бібліографія», відповідно до навчального плану денної форми навчання.

Програма визначає обсяги знань, які повинні опанувати студенти відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни, необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Курс "Державна інформаційна політика " покликаний формувати теоретичну та прикладну бази фахівця із зв'язків з громадськістю, тому метою його вивчення є ознайомлення із тенденціями розвитку інформаційного простору України, подати аналіз функціонування основних його складових, пояснити сутність системи забезпечення інформаційної безпеки України.

Головне завдання курсу полягає в узагальненні та систематизації нової системи поглядів, теоретичних та методологічних підходів стосовно чинників формування державної політики України у сфері засобів масової інформації (ЗМІ) як складової державної інформаційної політики.

Завданнями курсу є :

- Ознайомитися із специфікою та особливостями розвитку сучасної інформаційної політики (світовий, регіональний, національний)
- Вивчити нормативну базу державної національної політики..
- Дослідити особливості використання медіаресурсу в політиці.
- Оволодіти базовим інструментарієм та принципами інформаційного управління сучасними політичними процесами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: основні напрями й завдання державної інформаційної політики; її сучасний стан; визначати проблеми в інформаційній сфері держави; основні шляхи вдосконалення інформаційної політики України, проблеми формування єдиного інформаційного простору України та її входження у світовий інформаційний простір, гарантування інформаційної безпеки особистості, суспільства й держави: забезпечення свободи слова; сприяння вільному доступу до суспільно значущої інформації; збереження суспільної моралі, захист честі й гідності особистості; сприяння конкуренції у сфері засобів масової інформації; залучення інвестицій у розвиток ІКТ та їх пільгове оподаткування; сприяння відкритості та прозорості органів державної влади й місцевого самоврядування; захист самобутності української культури й мови.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 108 год., із них 16 год. – лекції, семінари – 12 год., мк – 4 год., самостійна робота – 40 год.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: сукупність основних напрямів і способів діяльності держави, спрямованих на одержання, використання, поширення, зберігання та захист інформації.

Курс:	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: 3 кредит</p> <p>Змістові модулі:</p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): 108 годин</p> <p>Тижневих годин: 2 години</p>	<p>Шифр та назва галузі знань 0303 Журналістика та інформація Шифр та назва напрямку: <u>6.020102</u> <u>«Книгознавство.Бібліотекознавство.Бібліографія»</u> Освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр"</p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 4.</p> <p>Семестр: 7.</p> <p>Аудиторні заняття: 28 годин, з них: Лекції (теоретична підготовка): 16 годин Семінари – 12 год. МК – 4 год. Іспит – 36 год. Самостійна робота 40 год.</p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин								
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семинарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Підсумковий контроль	
Змістовий модуль I.										
Державне регулювання інформаційної сфери в Україні										
1	Основи законодавства України в інформаційній сфері.	7	2	2		2		5		
2	Шляхи розвитку інформаційного суспільства в Україні	9	4	2				5		
3	Сучасний стан інформаційного простору України: засоби масової інформації.	11	4	2	2	2		5	2	
4	Телебачення в системі соціальних комунікацій українського суспільства. Імідж України: варіанти можливих інформаційних стратегій	9	4	2	2	2		5		
Змістовий модуль II.										
Державна інформаційна політика та шляхи її вдосконалення										
5	Державна інформаційна політика в контексті інтеграції України в європейський та світовий інформаційний простір.	9	4	2		2		5		
6	Джерела загроз інформаційній безпеці України	7	2	2				5		
7	Реальні та потенційні загрози інформаційній безпеці України	9	4	2		2		5		
8	Форми інформаційного протиборства	11	4	2		2		5	2	
	Семестровий контроль: іспит	36							36	
	Разом	108	28	16		12		40	4/36	

III. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Державне регулювання інформаційної сфери в Україні

Тема 1. Основи законодавства України в інформаційній сфері. (2 год.)

Сутність державної інформаційної політики (ДІП) як навчальної дисципліни. Предмет ДІП. Функції ДІП. Основи теорії ДІП. Наукові основи розробки концепції ДІП. Понятійно-категоріальний апарат ДІП. Сутність, об'єкт та функції ДІП України. Конституційно-правові засади ДІП України. Нормативно-правові механізми ДІП. Розвиток нормативно-правового забезпечення ДІП та його системність.

Державний комітет інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України. Національна рада України з питань телебачення та радіомовлення. Державний комітет зв'язку та інформатизації України. Президент України, Кабінет Міністрів України, РНБО та ВР України (комітети) в управлінні та регулюванні інформаційної сфери.

Інформаційний Кодекс України. Нові суб'єкти інформаційного простору України (2014 р.): Український кризовий медіа-центр, Об'єднаний інформаційно-аналітичний центр «Єдина Країна», Інформаційно-аналітичний центр Ради національної безпеки і оборони України

Тема 2. Шляхи розвитку інформаційного суспільства в Україні. (2 год.)

Становлення інформаційного суспільства. Базові характеристики інформаційного суспільства. Теорії та стратегії розбудови інформаційного суспільства. Роль інформаційної культури у формування інформаційного суспільства. Чинники інформаційної культури (технологічний, комунікативний, психологічний). Формування «глобального інформаційного суспільства» як проблема формування особистості, здатної до самоосвіти (самонавчання й самовиховання).

Прогностична модель становлення інформаційного суспільства в Україні. Стратегія інтеграції України до глобального інформаційного суспільства. Проблеми розвитку інформаційного суспільства та інформаційної безпеки,

інформаційної та видавничої сфери. Україна та міжнародний досвід впровадження електронного документообігу й електронного урядування.

Головні напрями здійснення сучасної державної інформаційної політики: забезпечення свободи слова; сприяння вільному доступу до суспільно значущої інформації; збереження суспільної моралі, захист честі й гідності особистості; сприяння конкуренції у сфері засобів масової інформації; залучення інвестицій у розвиток ІКТ та їх пільгове оподаткування; сприяння відкритості та прозорості органів державної влади й місцевого самоврядування; захист самобутності української культури й мови; переведення культурної спадщини держави в цифровий формат; захист інтересів найбільш уразливих категорій громадян в інформаційній сфері; боротьба з неналежним використанням сучасних інформаційних технологій; гарантування інформаційної безпеки; захист персональних даних; охорона недоторканності приватного життя.

Тема 3. Сучасний стан інформаційного простору України: засоби масової інформації. (2 год.)

Технічні характеристики та технічний захист інформаційного простору України. Протиріччя між медіа-ринком, який має тенденцію до монополізації, та демократичними процесами. Домінування медіахолдингів. Влада медіа(медіакратія) як загроза реальному народовладдю.

Інформаційний простір як ключовий механізм формування політичного простору та забезпечення взаємодії влади й суспільства. Перетворення політики на медіапроцес. Віртуалізація політичного простору, поява гіперреальності, синтез інформаційних та розважальних повідомлень у інфопотоці.

Знаково-символьна інфраструктура країни як сфера інформаційного протиборства. Міжнародний імідж й державний брендінг України як фактори її національної безпеки. Мова та мовна політика як сфера інформаційного протиборства.

Тема 4. Телебачення в системі соціальних комунікацій українського суспільства.(2 год.)

Громадське телебачення. Система іномовлення. Кабельне та супутникове телебачення. Контроль за виконанням державного замовлення на телерадіоінформаційну продукцію.

Міжнародні стандарти і рекомендації Міжнародної спілки телерадіозв'язку, Система інтерактивного телебачення. Телетекст. Мультимедійні технології. Ліцензування телерадіомовлення та програмного забезпечення.

Міжнародне мовлення країни та її зовнішньополітичні інформаційні впливи. Відродження національної пам'яті та “переписання історії” у контексті інформаційно-психологічних війн (приклад взаємодії у трикутнику «Україна-РФ»).

Змістовий модуль II.

Державна інформаційна політика та шляхи її вдосконалення

Тема 5. Державна інформаційна політика в контексті інтеграції України в європейський та світовий інформаційний простір. (2 год.)

Інформаційне суспільство та інформаційна політика у програмах і практиці діяльності європейських регіональних організацій.

Взаємозв'язок та взаємовплив основних концепцій побудови інформаційного суспільства та інформаційної політики в рамках РС, ЄС та інших європейських організацій.

Специфіка колективної регіональної інформаційної безпеки в рамках РС та ЄС. Діяльність ENISA. Конвенція Ради Європи про кіберзлочинність та проблеми її імплементації у національне законодавство України.

Інформаційна політика в рамках доктрин євроінтеграції та євроатлантизму (НАТО, ОБСЄ) та євразійськості (ОДКБ, ШОС). Вибір України.

Інформаційне суспільство та інформаційна політика як сфера стратегічного партнерства Україна – ЄС.

Інформаційна безпека та співробітництво України з ЄС у медійному просторі.

Безпека Інтернету як сфера співробітництва державних й недержавних організацій України та ЄС.

Ініціативи ЄС щодо співробітництва з Україною в інформаційній сфері та питання подолання кіберзлочинності й попередження кібервійн.

Тема 6. Джерела загроз інформаційній безпеці України.(2 год.)

Зовнішні інформаційні загрози, засади та механізми їх локалізації. Аналіз, прогнозування, моніторинг інформаційних викликів та загроз. Дисбаланс та кризові явища в національному інформаційному просторі. Інформаційний суверенітет. Засади державної політики у сфері забезпечення інформаційної безпеки. Вироблення рекомендацій у сфері інформаційної безпеки. Безпека інформаційних та телекомунікаційних систем. Інформатизація суспільних інститутів. Центри зберігання, оброблення та розповсюдження інформації

Тема 7. Реальні та потенційні загрози інформаційній безпеці України. (2 год.)

Політична безпека держави та інформаційні фактори конструктивної й деструктивної динаміки її розвитку. Політична безпека держави та зовнішня інформаційна експансія.

“Кольорові революції”: інформаційне протиборство в процесі ненасильницького повалення політичних режимів. Концепція “ненасильницьких дій”: еволюція від Махатми Ганді – до Джін Шарпа.

Інформаційно-психологічна та політична безпека держави в умовах формування глобального громадянського суспільства.

Питання інформаційно-психологічної безпеки та їх відображення в Доктрині інформаційної безпеки України й Стратегії національної безпеки України.

Тема 8. Форми інформаційного протиборства. (2 год.)

Інформаційна війна та чинники вразливості, що виникають за умов зростаючого узалежнення від інформації й застосування інформації та інформаційних систем у різноманітних конфліктах.

Основні різновиди інформаційних війн та спеціальних інформаційних операцій: методика та методологія їх здійснення.

Інформаційна зброя як загроза та виклик національній й міжнародній безпеці.

Інформаційно-психологічні війни у системі традиційної та сучасної міжнародної політики. Інформаційно-психологічна війна як протиборство пропаганди та контрпропаганди. Сім класичних прийомів пропаганди (за Г.Ласуеллом) та їх конкретні вияви у діяльності найвпливовіших світових медіа.

Медіа-інформаційний тероризм у сфері міжнародних відносин. Гра на ідеологічних стереотипах (фашизм, комунізм, сіонізм, націоналізм). Інформаційно-культурна експансія та “культурні війни” сучасності. Концепції «зіткнення цивілізацій» та «кінця історії».

Вибіркове замовчування й організовані витоки чутливої інформації та «вкидання» у світові медіа компрометуючих матеріалів як засіб маніпуляції міжнародною громадською думкою та тиску на політичне керівництво країни, ефективний засіб інформаційного протиборства в міжнародних відносинах та внутрішньополітичній боротьбі. Феномени Wikileaks та «плівки Мельниченка».

Інформаційно-психологічні війни та інформаційно-психологічна безпека у сучасних системах стратегічних комунікацій та публічної дипломатії.

IV. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

"Державна інформаційна політика"

Разом: 108 год., лекції – 16 год., семінари -12 год., МК – 4 год., самостійна - 40, екзамен- 36 год.

Тиждень	1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовний модуль I				Змістовний модуль II				
Державне регулювання інформаційної сфери в Україні				Державна інформаційна політика та шляхи її вдосконалення				
Лекції								
Теми лекцій	Основи законодавства України в інформаційній сфері. 1б.	Шляхи розвитку інформаційного суспільства в Україні 1б.	Сучасний стан інформаційного простору України: засоби масової інформації 1б.	Телебачення в системі соціальних комунікацій українського суспільства. Імідж України: варіанти можливих інформаційних стратегій 1б.	Державна інформаційна політика в контексті інтеграції України в європейський та світовий інформаційний простір. 1б.	Джерела загроз інформаційній безпеці України 1б.	Реальні та потенційні загрози інформаційній безпеці України 1б.	Форми інформаційного протиборства 1б.
Теми семінарських занять	Основи законодавства України в інформаційній сфері. 1+10 б.			Імідж України: варіанти можливих інформаційних стратегій 1+10 б.	Державна інформаційна політика в контексті інтеграції України в європейський та світовий інформаційний простір. 1+10 б.	Джерела загроз інформаційній безпеці України 1+10 б.		Форми інформаційного протиборства 2+20 б.
Самостійна робота	5	5	5	5	5	5	5	5
МК	25 балів				25 балів			
ПК	Екзамен (40 балів) Усього 164 бали							

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1.

Державне регулювання інформаційної сфери в Україні

Семінар 1.

ОСНОВИ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

1. Понятійно-категоріальний апарат ДІП. Сутність, об'єкт та функції ДІП України.
2. Конституційно-правові засади ДІП України. Нормативно-правові механізми ДІП. Розвиток нормативно-правового забезпечення ДІП та його системність.
3. Вплив міжнародного інформаційного права на український правовий простір. Міжнародні та міждержавні договори України в інформаційній сфері.

Основна література:

4. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, N 30, ст. 141. «Електронний ресурс. [Режим доступу]: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0
5. Про інформацію. Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 48, ст.650. Електронний ресурс. [Режим доступу]: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2657-12>
6. Про доступ до публічної інформації. Закон України. 13 січня 2011 року N 2939-VI. Електронний ресурс. [Режим доступу]: zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2939-17
7. Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки. Закон України. Електронний ресурс. [Режим доступу]: uazakon.com/document/fpart03/idx03936.htm
8. Закон України «Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення в Україні» [Електронний ресурс] / Портал Верховної Ради України, база «Законодавство України» – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=485%2F97-%E2>

%F0

9. Інформаційна політика України: європейський контекст: монографія / Л.В.Губерський, Є.Є.Камінський, Є.А.Макаренко та ін. – К.: Либідь, 2007. – 360с.
10. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Офіційний переклад затверджено Міністерством закордонних справ України 27 січня 2006 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу:
http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU50K02U.html
11. Конвенція про кіберзлочинність. Конвенцію ратифіковано із застереженнями і заявами Законом N 2824-IV (2824-15) від 07.09.2005, ВВР, 2006, N 5-6, ст.71. «Електронний ресурс. [Режим доступу]:
http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_575

Семінар 2.**ІМІДЖ УКРАЇНИ; ВАРІАНТ МОЖЛИВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ**

1. Іміджева стратегія, спрямована на вирішення стратегічних завдань та реалізацію стратегічних пріоритетів України.
Знаково-символьна інфраструктура країни як сфера інформаційного протиборства.
2. Міжнародний імідж й державний брендинг України як фактори її національної безпеки.
3. Мова та мовна політика як сфера інформаційного протиборства.
Варіанти творення і просування неповторної ідеологеми країни

Основна література:

1. Інформаційна політика України: європейський контекст: монографія / Л.В.Губерський, Є.Є.Камінський, Є.А.Макаренко та ін. – К.: Либідь, 2007. – 360с.
2. Качинський А. Б. Індикатори національної безпеки: визначення та застосування їх граничних значень : монографія / А. Б. Качинський. – К. : НІСД, 2013. – 104 с.

3. Російсько-український конфлікт: стан, наслідки, перспективи розвитку подій: Аналіт. доповідь Центру Разумкова // Національна безпека і оборона. – 2014. – № 5–6. – С. 2–39.
4. Євромайдан врятував імідж України у світі – експерт // Уніан. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unian.ua/politics/862683-evromaydan-vryatuvav-imidj-ukrajini-u-sviti-ekspert.html>. – Назва з екрана.
5. Єрмолаєв А., Денисенко С., Маркеєва О., Поляков Л. Український конфлікт і майбутнє світової та європейської безпеки/ А. Єрмолаєв, С. Денисенко, О. Маркеєва, Л. Поляков // Нова Україна. ІСД [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://newukraineinstitute.org/media/news/501/file/crisis_security%20UKR.pdf – Назва з екрана.

Змістовий модуль 2.

Державна інформаційна політика України та шляхи її вдосконалення

Семінар 3.

ДЕРЖАВНА ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ І СВІТОВИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР

1. Інформаційне суспільство та інформаційна політика як сфера стратегічного партнерства Україна – ЄС.
2. Співробітництво України з ЄС у медійному просторі.
3. Безпека Інтернету як сфера співробітництва державних й недержавних організацій України та ЄС

Основна література:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Офіційний переклад затверджено Міністерством закордонних справ України 27 січня 2006 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU50K02U.html
2. Конвенція про кіберзлочинність. Конвенцію ратифіковано із застереженнями і заявами Законом N 2824-IV (2824-15) від 07.09.2005,

ВВР, 2006, N 5-6, ст.71. «Електронний ресурс. [Режим доступу]: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_575

3. Женевська Декларація принципів. Побудова інформаційного суспільства: глобальна задача в новому тисячолітті. 12 грудня 2003 року. «Електронний ресурс. [Режим доступу]: apitu.org.ua/wsis/dp
4. Женевський План дій Побудова інформаційного суспільства: глобальна задача в новому тисячолітті. 12 грудня 2003. «Електронний ресурс. [Режим доступу]: <http://apitu.org.ua/wsis>
5. Туніське зобов'язання [України]. «Електронний ресурс. [Режим доступу]: <http://apitu.org.ua/wsis/tz>
6. Туніська програма для інформаційного суспільства. Електронний ресурс. [Режим доступу]: apitu.org.ua/wsis/tp
7. Закон України «Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення в Україні» [Електронний ресурс] / Портал Верховної Ради України, база «Законодавство України» – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=485%2F97-%E2%F0>
8. Про основи національної безпеки України». Закон України від 19 червня 2003 р. № 964-IV. «Електронний ресурс. [Режим доступу]: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=964-15

Семінар 4-5.

РЕАЛЬНІ ТА ПОТЕНЦІЙНІ ЗАГРОЗИ ІНФОРМАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

1. Політична безпека держави та інформаційні фактори конструктивної й деструктивної динаміки її розвитку.
2. Політична безпека держави та зовнішня інформаційна експансія.
3. Загрози та виклики інформаційно-психологічній безпеці та їх відображення в Доктрині інформаційної безпеки України й Стратегії національної безпеки України.

Основна література:

1. Preventing Violent Conflict: A Swedish Action Plan. Stockholm: Swedish Ministry of Foreign Affairs. SMFA, 1999.

2. Расторгуев С.П. Информационная война— М: Радио и связь, 1999. Электронний ресурс. [Режим доступу]: <http://www.koob.ru/rastorguev/iwar>
3. Rosenau J. Turbulence in World Politics: A Theory of Change and Continuity. Princeton, 1990. - Chapter 6.
4. Почепцов Г.Г. Информационные войны. Информационные войны, Серия: Образовательная библиотека. Издательство: Рефл-бук, 2001. Электронний ресурс. [Режим доступу]: www.politnauka.org/library/prikl/pocheptsov.php
5. Брижко В.М., Швець М.Я., Цимбалюк В.С. Е - боротьба в інформаційних війнах та інформаційне право: Монографія / За ред. д.е.н. М. Швеця. - К.: НДЦП АПрН України, 2007.
6. Горбулін В.П., Додонов О.Г., Ланде Д.В. Інформаційні операції та безпека суспільства: загрози, протидія, моделювання. К.: Інтертехнологія, 2009. Электронний ресурс. [Режим доступу]: poiskbook.kiev.ua/art/gdl/gdl.pdf
7. Дзьобань О., Соснін О. Теоретичні основи національної безпеки України. К.: Освіта України, 2009.
8. Крысько В.Г. Секреты психологической войны (цели, задачи, методы, формы, опыт). – Мн., 1999. Электронний ресурс. [Режим доступу]: www.evartist.narod.ru/text19/001.htm

Семінар 6.

ФОРМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОТИБОРСТВА

1. Основні різновиди інформаційних війн та спеціальних інформаційних операцій: методика та методологія їх здійснення.
2. Інформаційна зброя як загроза та виклик національній й міжнародній безпеці.
3. Інформаційно-психологічні війни у системі традиційної та сучасної міжнародної політики.
4. Знаково-символьна інфраструктура країни як сфера інформаційного протиборства (приклад України та Росії).
5. Мова та мовна політика як сфера інформаційного протиборства (приклад України).
6. Відродження національної пам'яті та “переписування історії” у контексті інформаційно-психологічних війн (приклад України).

Основна література:

1. Інформаційна політика України: європейський контекст: монографія / Л.В.Губерський, Є.Є.Камінський, Є.А.Макаренко та ін. – К.: Либідь, 2007. – 360с.
2. Качинський А. Б. Індикатори національної безпеки: визначення та застосування їх граничних значень : монографія / А. Б. Качинський. – К. : НІСД, 2013. – 104 с.
3. Російсько-український конфлікт:стан,наслідки, перспективи розвитку подій: Аналіт. доповідь Центру Разумкова // Національна безпека і оборона. – 2014. – № 5–6. – С. 2–39.
4. Єрмолаєв А., Денисенко С., Маркєєва О., Поляков Л. Український конфлікт і майбутнє світової та європейської безпеки/ А. Єрмолаєв, С. Денисенко, О. Маркєєва, Л. Поляков // Нова Україна. ІСД [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://newukraineinstitute.org/media/news/501/file/crisis_security%20UKR.pdf – Назва з екрана.
5. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (2010 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/12069.html>
6. Фонд «Русский мир» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ruskiymir.ru/ruskiymir/ru/fund>. – Назва з екрана.
7. Стратегія національної безпеки України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/19521.html>

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль I.

Державне регулювання інформаційної сфери в Україні

– 20 год.

1. Дослідити іміджеву стратегію, спрямовану на вирішення стратегічних завдань та реалізацію стратегічних пріоритетів України.
2. Проаналізувати знаково-символьну інфраструктуру країни як сферу інформаційного протиборства.
3. Проаналізувати міжнародний імідж й державний брендінг України як фактори її національної безпеки.
4. Запропонувати варіанти створення і просування неповторної ідеології країни.
5. Скласти таблицю здійснення сучасної державної інформаційної політики за напрямками: забезпечення свободи слова; сприяння вільному доступу до суспільно значущої інформації; збереження суспільної моралі, захист честі й гідності особистості; сприяння конкуренції у сфері засобів масової інформації; залучення інвестицій у розвиток ІКТ та їх пільгове оподаткування; сприяння відкритості та прозорості органів державної влади й місцевого самоврядування; захист самобутності української культури й мови; переведення культурної спадщини держави в цифровий формат; захист інтересів найбільш уразливих категорій громадян в інформаційній сфері; боротьба з неналежним використанням сучасних інформаційних технологій; гарантування інформаційної безпеки; захист персональних даних; охорона недоторканності приватного життя. В таблиці вказати успіхи та проблеми, шляхи вдосконалення ДІІ

Змістовий модуль II.

Державна інформаційна політика України та шляхи її вдосконалення

– 20 год.

6. Проаналізувати інформаційні фактори політичної безпеки держави, конструктивну й деструктивну динаміку її розвитку.
7. Визначити основні засади інформаційної безпеки держави в умовах зовнішньої інформаційної експансії.

8. Проаналізувати загрози та виклики інформаційно-психологічній безпеці та їх відображення в Доктрині інформаційної безпеки України й Стратегії національної безпеки України.
9. Проаналізувати інформаційне суспільство та інформаційну політику як сферу стратегічного партнерства Україна – ЄС.
10. Дослідити яким чином відбувається співробітництво України з ЄС у медійному просторі.
11. Показати як реалізується співробітництво державних й недержавних організацій України та ЄС в сфері безпеки Інтернет.
12. Скласти таблицю понятійно-категоріального апарату ДІП. Проаналізувати сутність, об'єкт та функції ДІП України.
13. Здійснити аналіз: Конституційно-правові засади ДІП України. Нормативно-правові механізми ДІП.
14. Дослідити розвиток нормативно-правового забезпечення ДІП та його системність.
15. Визначити вплив міжнародного інформаційного права на український правовий простір. Міжнародні та міждержавні договори України в інформаційній сфері.

Карту самостійної роботи, де визначено форми академічного контролю, успішність (бали) і термін виконання самостійної роботи студентами, подано у вигляді табл. 6.1.

Таблиця 6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль І. Правове регулювання інформаційної сфери в Україні			
Тема 1. Основи законодавства України в інформаційній сфері	Семінарське заняття, екзамен	5	І
Тема 2. Шляхи розвитку інформаційного суспільства України	Екзамен	5	IV
Тема 3. Сучасний стан інформаційного простору України: засоби масової інформації.	Екзамен	5	V

Тема 4. Телебачення в системі соціальних комунікацій українського суспільства. Імідж України: варіанти можливих інформаційних стратегій	Семінарське заняття, модульний контроль, екзамен	5	VI
Тема 5. Державна інформаційна політика в контексті інтеграції України в європейський та світовий інформаційний простір.	Семінарське заняття, самостійна робота, екзамен	5	VII
Тема 6. Джерела загроз інформаційній безпеці України	Семінарське заняття, екзамен	5	VIII-
Тема 7. Реальні та потенційні загрози інформаційній безпеці України	Екзамен	5	IX
Тема 8. Форми інформаційного протиборства	Екзамен	5	X-XI
<i>Разом: 40 год.</i>	<i>Разом: 40 балів</i>		

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни "Державна інформаційна політика" оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип покрокової звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1	Відвідування лекцій	1	8	8
2	Відвідування семінарських занять	1	6	6
3	Виконання завдання з самостійної роботи (домашнього завдання)	5	8	40
4	Робота на семінарському занятті	10	6	60
5	Модульна контрольна робота	25	2	50
максимальна кількість балів 164				

Розрахунок: $164:60=2,7$

Студент набрав: 150

Оцінка: $150:2,7 = 56$ (бал за семестр), додається екзамен (max 40 балів)

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.

Методи письмового контролю: модульна контрольна робота.

Таблиця 8.2

**Порядок переведення рейтингових показників успішності
у європейські оцінки ECTS**

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 - 68	«задовільно»	E
69 – 74		D
75 - 81	«добре»	C
82– 89		B
90 – 100	«відмінно»	A

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- вчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;

- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних завдань.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- опорні конспекти лекцій;
- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- засоби підсумкового контролю (комплект завдань для модульних контрольних робіт);
- завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни "Теорія та історія соціальних комунікацій".

ХІ. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

Теоретичні питання:

Перелік запитань на залік

1. Сутність, об'єкт та функції державної інформаційної політики (ДІП).
2. Класифікація різновидів інформації та форм захисту інформації в українському та міжнародному законодавстві.
3. Правове регулювання обігу відкритої, таємної та конфіденційної інформації.
4. Чинники, пріоритети, напрями реалізації ДІП
5. Відкритість інформації.
6. Право громадян на інформацію як міжнародно-правова норма.
7. Феномен Wikileaks.
8. Загрози, виклики, вразливості й ризики як основні категорії в теорії та практиці інформаційної безпеки.
9. Основні способи протидії загрозам, реагування на виклики та керування ризиками в сфері інформаційних відносин.
10. Зарубіжний досвід вироблення та реалізації ДІП.
11. Державна політика у сфері ЗМІ.
12. Особа, суспільство та держава як суб'єкти інформаційних відносин.
13. Упровадження новітніх інформаційних технологій і розвиток теле-радіоінформаційної інфраструктури.
14. Видавнича та музейна справи у ДІП.
15. Національна безпека та національні інтереси перед викликом інформаційних війн як "продовження політики іншими засобами".
16. Сучасна інформаційна революція в військовій сфері та війни "четвертого покоління".
17. Інформаційна безпека як оборонна інформаційна війна.
18. Інтернет та інші "високі технології" як знаряддя інформаційних війн.
19. Світові інформаційні війни та міжнародні аспекти інформаційної безпеки.
20. Архівна та бібліотечна справа України у ДІП.
21. Інформаційна зброя: міфи та реальність.
22. ДІП щодо рекламно-виставкової діяльності.
23. Інформаційні війни у вимірах загроз та викликів національній й міжнародній безпеці.
24. Проблеми інтеграції України до європейського інформаційного суспільства.
25. Інформаційно-культурна експансія та "культурні війни" сучасності.

26. “Інформаційна зброя” та її використання в сепаратистських й громадянських конфліктах.
27. Інформаційні війни у контексті сучасної боротьби з тероризмом на національному й міжнародному рівнях.
28. Спеціальні інформаційні операції (СІО) у сфері міжнародних відносин.
29. Стратегічні документи щодо формування інформаційного суспільства в Україні.
30. Знаково-символьна інфраструктура країни як сфера інформаційного протиборства (приклад України та Росії).
31. Мова та мовна політика як сфера інформаційного протиборства (приклад України).
32. Відродження національної пам’яті та “переписування історії” у контексті інформаційно-психологічних війн (приклад України).
33. “Кольорові революції”: інформаційне протиборство в процесі ненасильницького повалення політичних режимів.
34. Політична безпека держави та концепція “ненасильницьких дій”.
35. Зовнішньополітичний спічрайтинг як сфера ідеологічного та інформаційного протиборства.
36. Інформаційні технології й глобальна антитерористична війна.
37. Попередження інформаційних війн як встановлення “нового світового інформаційного порядку”: досвід діяльності ЮНЕСКО.
38. Проблеми попередження інформаційних війн й засадничі принципи міжнародного інформаційного права.
39. Доктрини й стратегії інформаційної безпеки України та РФ (порівняльний аналіз).
40. Доктрини й стратегії інформаційної безпеки (кібербезпеки) США як інформаційного лідера сучасного світу.
41. Доктрини й стратегії інформаційної безпеки ЄС у порівнянні зі стратегіями Японії, Китаю та інших країн Східної Азії.
42. Міжнародні стратегії інформаційної безпеки та реальна практика модернізації відносин інформаційної безпеки України у сфері внутрішньої політики та у системі сучасних міжнародних відносин.

Практичні завдання:

1. Розкрийте сутність, критерії та показники ДІП.
2. Висвітліть цілі ДІП
3. Дайте оцінку теоретичним особливостям вироблення та реалізації ДІП.
4. Дайте оцінку значущості інформаційних пріоритетів в українсь- кому державотворенні.
5. Схарактеризуйте організаційно-правові засади ДІП України.
6. Поясніть необхідність сталого розвитку інформаційної сфери держави.
7. Розкрийте сутність сучасних механізмів управління та регулювання ДІП.
8. Схарактеризуйте принципи та науково-методичні засади аналізу ДІП
9. Дайте характеристику внутрішнього стану національної інформаційної політики України.
10. Визначте та оцініть фактори зовнішнього середовища національної інформаційної політики України.
11. Визначте особливості зарубіжного досвіду вироблення та реалізації ДІП.
12. Схарактеризуйте стан нормативно-правової бази ДІП та шляхи її вдосконалення.

ХІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Губерський Л.В., Макаренко Є.А., Камінський Є.Є., Ожеван М.А. та ін. Інформаційна політика України: європейський контекст. – К., 2007.
2. Міжнародна інформаційна безпека: сучасні виклики і загрози. К.: Центр вільної преси, 2006. (доступні фрагменти в електронному форматі).
3. Почепцов Г.Г. Інформаційна політика: Навч. посіб / Г.Г. Почепцов, С.А. Чукут. — К.: Знання, 2006.
4. Масові комунікації: Підручник. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – С. 39.
6. Яковець А. Телевізійна журналістика: теорія і практика. - К., 2005. – 268 с.
7. Ожеван М. А., Власик О.С., Дубов Д.В., Петров В.В. та ін.. Міжнародна інформаційна безпека у глобалізованому світі // Україна у системі міжнародної безпеки: Монографія / За заг. ред. О. С. Власюка; НІПМБ при РНБО України.- К., 2009. - Частина 3.

8. Інформаційне суспільство: антологія. Посібник / Ожеван М.А., Новохатько Л.М., Піскорська Г.А., Запорожець О.Ю., Кучмій О.П., Швець О.В. – К.: ІМВ, 2006.
9. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: Навч. посібник. - К.: Кондор, 2004.
10. Гнатюк С. Нормативно-правове регулювання діяльності аудіовізуальних ЗМІ в Україні: проблеми адаптації до європейських стандартів [Електронний ресурс] / Національний Інститут стратегічних досліджень, Відділ гуманітарної політики, Київ, 2008 – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/april08/19.htm>

Додаткова :

11. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, N 30, ст. 141. «Електронний ресурс. [Режим доступу]: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0
12. Всеобщая декларация прав человека. Принята и провозглашена в резолюции 217 А (III) Генеральной Ассамблеи от 10 декабря 1948 года [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015
13. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Офіційний переклад затверджено Міністерством закордонних справ України 27 січня 2006 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU50K02U.html
14. Конвенція про кіберзлочинність. Конвенцію ратифіковано із застереженнями і заявами Законом N 2824-IV (2824-15) від 07.09.2005, ВВР, 2006, N 5-6, ст.71. «Електронний ресурс. [Режим доступу]: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_575
15. Женевська Декларація принципів. Побудова інформаційного суспільства: глобальна задача в новому тисячолітті. 12 грудня 2003 року. «Електронний ресурс. [Режим доступу]: apitu.org.ua/wsis/dp
16. Женевський План дій Побудова інформаційного суспільства: глобальна задача в новому тисячолітті. 12 грудня 2003. «Електронний ресурс. [Режим доступу]: <http://apitu.org.ua/wsis>
17. Туніське зобов'язання [України]. «Електронний ресурс. [Режим доступу]: <http://apitu.org.ua/wsis/tz>
18. Туніська програма для інформаційного суспільства. Електронний ресурс. [Режим доступу]: apitu.org.ua/wsis/tp
19. Закон України «Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення в Україні» [Електронний ресурс] / Портал Верховної Ради України, база «Законодавство України» – Режим доступу:

<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=485%2F97-%E2%F0>

20. Про основи національної безпеки України». Закон України від 19 червня 2003 р. № 964-IV. «Електронний ресурс. [Режим доступу]: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=964-15
21. Стратегія національної безпеки України. Затверджена Указом Президента України від 12 лютого 2007 року N 105/2007 Електронний ресурс. [Режим доступу]: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=105%2F2007
22. Доктрина інформаційної безпеки України. Затверджена Указом Президента України від 8 липня 2009 року. N 514/2009. Електронний ресурс. [Режим доступу]: zakon.nau.ua/doc/?uid=1093.5417.1
23. Про інформаційний суверенітет та інформаційну безпеку України. Проект Закону № 207 від 07.07.1998. Електронний ресурс. [Режим доступу]: gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_2?id=&pf3516=1207&skl=4
24. Про інформацію. Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 48, ст.650. Електронний ресурс. [Режим доступу]: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2657-12>
25. Про доступ до публічної інформації. Закон України. 13 січня 2011 року N 2939-VI. Електронний ресурс. [Режим доступу]: zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2939-17
26. Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки. Закон України. Електронний ресурс. [Режим доступу]: uazakon.com/document/fpart03/idx03936.htm
27. Брижко В.М., Швець М.Я., Цимбалюк В.С. Е - боротьба в інформаційних війнах та інформаційне право: Монографія / За ред. д.е.н. М. Швеця. - К.: НДЦП АПрН України, 2007.
28. Волкогонов Д.А. Психологическая война. – М., 1984.
29. Горбулін В.П., Додонов О.Г., Ланде Д.В. Інформаційні операції та безпека суспільства: загрози, протидія, моделювання. К.: Інтертехнологія, 2009. Електронний ресурс. [Режим доступу]: poiskbook.kiev.ua/art/gdl/gdl.pdf
30. Даллес А. Искусство разведки. – М., 1992.
31. Доценко Е.Л. Психологические манипуляции. – М., 1997.
32. Дзьобань О., Соснін О. Теоретичні основи національної безпеки України. К.: Освіта України, 2009.
33. Крысько В.Г. Секреты психологической войны (цели, задачи, методы, формы, опыт). – Мн., 1999. Електронний ресурс. [Режим доступу]: www.eartist.narod.ru/text19/001.htm
34. Кузнецов И.. Учебник по информационно-аналитической работе. М.: “Яуза”. 2001.
35. Литвиненко О.В. Спеціальні інформаційні операції. – К. : НІСД, 1999.

36. Мануйло А.В. Государственная информационная политика в особых условиях. М.: МИФИ, 2003. Электронный ресурс. [Режим доступа]: <http://www.evartist.narod.ru/text24/0022.htm>
37. Morgenthau H.J. Politics among Nations. The Struggle for Power and Peace. N.Y., 1978.
38. Nye, Joseph. Soft Power. The Means to Success in World Politics. New York: Public Affairs, 2004.
39. Информация. Дипломатия. Психология / Ответственный редактор и составитель Кашлев Ю. М., М.: Известия. 2002. Электронный ресурс. [Режим доступа]: evartist.narod.ru/text10/76.htm
40. Кузнецов И.Н. Учебник по информационно-аналитической работе. М.: "Яуза". 2001.
41. Почепцов Г.Г. Информационные войны. Информационные войны, Серия: Образовательная библиотека. Издательство: Рефл-бук, 2001. Электронный ресурс. [Режим доступа]: www.politnauka.org/library/prikl/pocheptsov.php
42. Preventing Violent Conflict: A Swedish Action Plan. Stockholm: Swedish Ministry of Foreign Affairs. SMFA, 1999.
43. Расторгуев С.П. Информационная война— М: Радио и связь, 1999. Электронный ресурс. [Режим доступа]: <http://www.koob.ru/rastorguev/iwar>
44. Rosenau J. Turbulence in World Politics: A Theory of Change and Continuity. Princeton, 1990. - Chapter 6.
45. Ярочкин В.И. Информационная безопасность: Учебник. М.: Фонд "Мир": Акад. проект, 2003. (доступный на кафедре в электронном формате).